

Cuäc khäng hoäng văn hoá bät đäu tä sau ngày thäng nhät nä cä nhà năm 1975, khi mäi ngäi dân thät väng vì nhäng lý täng cao đäp hoà bình, thäng nhät, đäc läp, tä do, hänh phúc, hoà giäi, hoà häp dân täc đã không đäc nhä mong muän.

I. " VÌ ĐÂU NÊN Näi ? "

Hiän nay, cä xã häi đang hät säc bäc xúc träng cä tình träng đäo đäc bằng hoäi. Nhà thä Đä Trung Quân viät : "Làm tä thiän cũng thích nói đäi ; Lu loa trên truyän thông väi gäng mät cäa 'con giä vä' ". Giáo sä Täng Lai cho räng quäc nän tham nhäng và nhiäu vän đä xã häi nghiêm träng khác không nguy häi bäng thäoi đäo đäc giä. Giáo sä đäa ra phäng thuäc cäa cä Thäng Phäm văn Đäng đã cho tä năm 1999 : "Tình hình nguy käch không thä coi thäng... Cän thäy hät tình hình rút ra kät luän nghiêm khäc väi ý chí cách mäng tiän công ". Rät tiäc, cä Đäng không cho biät cän phäi tiän công vào đâu ! Nhà văn Võ thä Häo đi " Tìm thä phäm 'ám sát' văn hiän ", đã nhän diän đäc : " Väi cây quyän träng trong tay, nhäng ngäi länh đäo có thä xây đäng văn hiän, hoäc nhanh chóng ám sát văn hiän ". Mäi đây, nhà nghiên cäu Lä Phäng có bài viät "Vì đâu nên näi? Tác đäng văn hoá cäa " đäi mäi" xét nhä mät mô thäc phát triän ", đã phân tích sâu säc "cái mô thäc mänh danh "đäi mäi" nói trên rõ ràng đã không còn phù häp näa... mô thäc đó cũng täo ra quá nhiäu hän loän và mät mát trong lĩnh väc tinh thän, phá vä lòng tin cäa con ngäi vä nhäng giá tränhân văn phä biän, vä niäm tä träng dân täc chính đáng, xâm phäm đän läi ích täi thäng cäa quäc gia "1. Ông cho räng có thä bä cho là đäng đän vän đä nhäy cäm, nhäng "näu không đäy lên đäc mät phän äng thäc tänh" thì có "nguy cä räi vào mät hình thäc lä thuäc kiäu thäc dân mäi nào đó vä văn hoá, hoäc mät cái gì täng tä tinh vi hän, không thä loäi trä là không xäy ra ". Nhän thäc sä hä träng cäa đäi u ông cänh báo, tôi xin häng äng bäng nhäng ghi chép đäi u mình quan sát đäc.

Näc ta đang trong tình träng khäng hoäng văn hoá. "Văn hoá biäu hiän trong lý täng säng, trong các quan niäm vä thä giäi và nhân sinh, tín ngäng, đäo đäc, trong lao đäng và đäu tranh, trong tä chäc đäi säng, täo đäng xã häi, thä hiän lý täng thäm mä. Có thä tìm thäy biäu hiän cäa văn hoá trong các phäng thäc và công cä sän xuät, phäng thäc sä häu, các thä chä xã häi, phong täc täp quán, giao tiäp giäa ngäi và ngäi, trong trình đä häc vän và khoa häc kä thuät, trong trình đä sáng täo và thäng thäc văn häc nghä thuät " (Tä đän Bách khoa Viät Nam). Cuäc khäng hoäng văn hoá bät đäu tä sau ngày thäng nhät nä cä nhà năm 1975, khi mäi ngäi dân thät väng vì nhäng lý täng cao đäp hoà bình, thäng nhät, đäc läp, tä do, hänh phúc, hoà giäi, hoà häp dân täc đã không đäc nhä mong muän.

Chúng Ta Đang Khỏi Ng Hoàng Văn Hóa

Tác Giả: Táng Văn Công

Thứ Hai, 13 Tháng 12 Năm 2010 11:37

Vái đáng lái tán nhanh, tán mánh, tán váng chác lên chá nghĩa xã hái, Nhà nác chuyên chính vô sán đã thác hián cái táo xã hái chá nghĩa toàn đán vá kinh tá, văn hoá, xã hái. Hàng ván cán binh chá đá Sài Gòn cũng phái táp trung cái táo. Cuác xáo đáng quá lán đã xua hàng triáu ngá i, tánháng nhà tá sán dân tác, táu tháng, táu chá, cho đán nháng ngá i dân cày xáa kia bom đán không đáy nái há rái mánh ruáng quá, váy mà nay cũng kéo nhau ùn ùn vát bián. Tiáp theo đó, 2 cuác chián biên giái Tây Nam và phía Bác, thúc đáy nhanh cuác kháng hoáng toàn đán trùm lên đát nác. Các văn kián cáa Đáng cáng sán gái đó là "kháng hoáng kinh tá - xã hái ". Lám phát ba con sá. Cánác nhai bo bo. Truyán táu lâm mái, ca dao mái lan tràn, ông Trán Ta-bit đã sáu tám thành mát táp sách. Xin nhác lái máy câu :

" Tông Đán là chá vua quan.

Nhà thá là chá trung gian nánh thán,

Bác Qua là chá tháng nhân,

Váa hè là chá nhân dân anh hùng."

Và :

" Bác Há chát nhám ngày trùng,

Cho nên con cháu dá khùng dá điên.

Tháng khôn thì đã vát biên ;

Nháng tháng á i toàn diện vái khủng ".

Các nhà văn đã sám thá i tâm tá dán vát. Chá Lan Viên nhán ráng niám tin cáa mình là "Bánh vá". Nguyán Đình Thi tháy mình váng nhiáu " Đá bá ". Nhà thá trá Phám thá Xuân Khái viát Mùa xuân nhá Bác đăng trên báo Tián Phong :

" Có mát giá mùa, có tai giá điác.

Thích nghe nánh hát, ghét bá i trung,

Trán áp đáu tranh, dáp vái khán khá,

Thoái hoá, bê tha khi dân, ná c gian nan "...

Đái hái 6 cáa Đáng quyát đánh Đái mái, bát đáu là đái mái tá duy và trác hát là đái mái tá duy kinh tá. Sau đó, tuy có nói phái đái mái toàn dián nháng tá năm 1991 đã bá cháng iá sau khi Liên Xô và Đông Âu sáp đá.

Vát qua nháng cám ká cáa nguyên lý kinh tá xã hái chá nghĩa (cháp nhán kinh tá thá tráng ; đá nhiáu thành phán kinh tá cùng tán tái ; thác hián khoán 100 trong nông nghiáp...) nán kinh tá vát qua kháng hoáng, phát trián nhanh chóng. Nhân dân vui máng, phán khái. Nháng do đái mái không đáng bá, cho nên các căn bánh cáa kháng hoáng văn hoá ván âm á không há đát.

Chính trệ chệ m để i mệ i, mâu thuẫn tăng lên, khiến cho khỏi ng hoỏi ng văn hoá bùng phát. Tham những tẻ là "quẻ c nẻ n" đã trệ thành "ung thẻ ". Lý tẻ ng xẻ hẻ i chẻ nghĩa làm bình phong cho "lý tẻ ng kiẻ m tiẻ n ". "Mình vì mẻ i ngẻ i" trệ thành " tẻ tẻ cẻ vì mình ". Niẻ m tin giẻ vẻ . Dân chẻ , tẻ do, công bẻ ng cũng đẻ u giẻ vẻ . Đầy tẻ cẻ a nhân dân là nhẻ ng kẻ hành dân. Mẻ tẻ dân tẻ cẻ tẻ ng có câu châm ngôn cao cẻ " Thẻ ng ngẻ i nhẻ thẻ thẻ ng thân ", nhẻ ng tháng 9 năm 2010, Quẻ tẻ thiẻ n Anh và Viẻ n Gallup xẻ p hẻ ng chẻ sẻ thiẻ n nguyẻ n cẻ a Viẻ t Nam đẻ ng hẻ ng thẻ 138 trên 153 quẻ c gia (vẻ n còn vinh đẻ là đẻ ng trên nẻ c Trung Hoa cẻ a hiẻ n triẻ t Khẻ ng Khẻu tẻ ng đẻ y lẻ y chẻ nhân làm đẻ u !). Sau vẻ buôn lẻ u, ẻn cẻ p cẻ a nhân viên Viẻ t Nam Airlines, ngẻ i Nhẻ t chẻ i rẻ a ngẻ i Viẻ t Nam là "bẻ n đòi bẻ ". Các nhà hàng Singapore ẻ phòng ẻn buffet chẻ thông báo bẻ ng tiẻ ng Viẻ t : "Xin lẻ y thẻ c ẻn vẻ a đẻ !".

Bẻ n bẻ Nhẻ t Bẻ n và khách nẻ c ngoài đẻ tẻ ng chẻ ng kiẻ n nhẻ ng ngẻ i Viẻ t Nam lao vào giành giẻ t, giẻ m đẻ p nhau, gây ra "thẻ m hoẻ hoa Anh đẻo". Mẻ i đẻy, sau lẻ hẻ i 1000 Thẻng Long, khẻ p Hà Nẻ i là nhẻ ng bãi rác khẻ ng lẻ , nhà văn Nguyễn Ngẻ c viẻ t : "Không khác nhau giẻ a cái diẻm dẻa, phẻ trẻ ng, ẻ n tẻ , xa xẻ , phẻ n cẻ m, cẻ vô cẻ m nẻ a (trẻ c đẻ i lử miẻ n Trung) cẻ a lẻ hẻ i... vẻ i cái bẻ a bãi xẻ u xa đẻng buẻ n ngay sau lẻ hẻ i. Cái này chẻ là tiẻ p tẻ c logic cẻ a cái kia ".

Nhà thẻ Trẻ n Ái Dân viẻ t vẻ sa đẻo đẻ o đẻ c :

" Thẻ i buẻ i thẻ này là thẻ nào hẻ trẻ i,

Làm xẻ t lẻ p xe, đẻnh rẻ i đẻ y đẻ ng sẻ.

Giẻ a phẻ đẻng, ngẻ i rẻ chẻ mẻ t ngẻ i.

Khách tàu hẻ a tha hẻ ẻn đẻ.

"...

Chúng Ta Đang Khó ng Ho ng Văn Hóa

Tác Giả: T ng Văn Công

Thứ Hai, 13 Tháng 12 Năm 2010 11:37

"Đ n c c c t cũng là c t r m.

Nông phu ph i mi t tay, ph i ng i ki m tra.

Th i bu i th này là th nào h tr i,

Trò gi a l p phang thầy ; Con n n cha tr c bàn th t "

"...

" X ng trâu bò th x ng li t sĩ.

Trâu bò lên ngôi T qu c ghi công "

Có ng i lo ng vi t : "Vô đ o đ c đang tr thành dân t c tính ". Tháng 9 năm 2010, trong l trao gi i cu c thi "Văn h c tu i 20" thành ph H Chí Minh, nhà văn tr H i Miên đ t gi i 3, đã phát bi u nh sau :

" Chúng ta đang s ng trong m t th i đ i đ v , n i kh ng ho ng nh ng giá tr , nh ng ni m tin va đ p không ng ng, cùng nh ng cách nhìn v xã h i Vi t Nam trong giai đ n nh ng giá tr chu n m c thì đã cũ, còn nh ng giá tr m i thì ch a hình thành. S ng trong giai đ n nh th đôi khi có c m giác không còn đi u gì thiêng liêng, nguyên v n và có c m giác đau đ n. Tôi n ng vào ch đ m c a thoát hi m cho mình ".

Tác Giả: Táng Văn Công
Thứ Hai, 13 Tháng 12 Năm 2010 11:37

- Nói đáng viên là nháng ngái lo trác thiên há và vui sau thiên há, nháng sá trác mát nhân dân là há vui trong nhà cháa đá, còn vui tháu đám á các nhà hàng bia ôm.

Có ángái nói vá cái giá đái "gác" sâu sác nhát là nhà văn Nguyán Khái, đáng viên 60 tuái đáng, nhà văn đác Giái tháng Há Chí Minh đát đáu, trong tùy bút chính trá cuái cùng " Đi tìm cái tôi đã mát " :

" Và nói đái, nói đái hián nhiên, không cán che đáy. Ván biát nói đái nhá thá sá không thay đái đác gì, vì không mát ai tin, nháng ván cá nói. Nói đá thá chuyán, nói vá dân chá và tá do, vá táp trung và dân chá, vá nhân dân là ngái làm chá cáa đát nác còn ngái cám quyán chá là nô bác cáa nhân dân. Rái nói vá cán kiám liám chính, chí công vô tá, vá lý táng và cá quyát tâm đáa đát nác đi lên chá nghĩa cáng sán. Nói đái lem lám, nói đái lì lám, nói không biát xáu há, không biát run sá, vì ngái nghe không có thói quen hái ái, không có thói quen áu giá các ái giái thích và ái háa đá kiám tra. Hoác giá hái ái và kiám tra là không đác phép, là tái ká, đá gáp tai hoá, nên không hái gì cũng là mát phép giá mình ".

Làm gì đá không còn nháng cái giá đái mà nhà văn Nguyán Khái đã nhán ra ?

II. KHÔNG PHái Láng Cáng mà Là Đát

Ý THác Há TRÙM LÊN VĂN HOÁ.

Ông Trán Tráng Tân, nguyên Tráng ban tuyên giáo trung áng, ngày 8 - 10 - 2010, có bài viát trên Tuán Viát Nam : " Đánh nghĩa văn hoá trong dá tháo Cáng lĩnh áng cáng ". Ông nhác ái Nghá quyát 5 cáa Ban cháp hành Trung áng Đáng, Khoá 8, ngày 16-7-1998 đánh nghĩa nán văn hoá tiên tián đám đá bán sác dân tác có nái dung :

" Tiên tián là yêu nác và tián bá mà nái dung cát lõi là đác áp dân tác và chá nghĩa xã hái theo

chỏi nghĩa Marx - Lenin, tỏi tỏi ng Hỏi Chí Minh, nhỏi mỏi cỏi tiêu tỏi tỏi vì con ngỏiỏi, vì hỏi nhỏi phúc và phát triển phong phú, tỏi do toàn diỏi nỏi a con ngỏiỏi trong mỏi quan hỏi hài hoà gỏi a cá nhân và công đỏi ng, gỏi a xã hỏi i và tỏi nhiên. Tiên tỏi nỏi không chỏi vỏi nỏi dung tỏi tỏi ng mà cỏi trong hình thỏi cỏi biỏi uỏi nỏi, trong các phỏi ng tỏi nỏi chuyỏi nỏi iỏi nỏi dung."

" Bỏi nỏi cỏi dân tỏi cỏi bao gỏi mỏi nhỏi ng giá trị bỏi nỏi vỏi ng, nhỏi ng tinh hoa cỏi a cỏi ng đỏi ng các dân tỏi cỏi Viỏi t Nam đỏi cỏi vun đỏi pỏi qua lỏi chỏi sỏi ngàn năm đỏi uỏi tranh đỏi ng nỏi cỏi và gỏi nỏi cỏi. "

Ông Trỏi nỏi Trỏi ng Tân cho rỏi ng "Nỏi nỏi văn hoá Viỏi t Nam tỏi thỏi iỏi nào cũng có tính tiên tỏi nỏi và bỏi nỏi sỏi cỏi dân tỏi cỏi cỏi a thỏi iỏi y, không phỏi iỏi đỏi nỏi văn hoá xã hỏi iỏi chỏi nghĩa mỏi iỏi mang tính tiên tỏi nỏi và bỏi nỏi sỏi cỏi dân tỏi cỏi ".

Ông đỏi nghỏi gỏi iỏi tên là "Nỏi nỏi văn hoá Viỏi t Nam vì đỏi cỏi lỏi pỏi tỏi do hỏi nhỏi phúc, vì hoà bình hỏi uỏi nghỏi." Tôi hiỏi uỏi ý ông Trỏi nỏi Trỏi ng Tân và đỏi ng tình vỏi iỏi ông nhỏi uỏi điỏi mỏi. Nhỏi ng vỏi nỏi đỏi không gỏi nỏi đỏi nỏi nhỏi ông nghỏi.

Năm 1943, ông Trỏi ng Chinh viỏi t Đỏi cỏi ng văn hoá Viỏi t Nam, đỏi a ra nỏi dung Dân tỏi cỏi, Khoa hỏi cỏi, Đỏi iỏi chúng đỏi a theo Mao Trỏi chỏi Đông thỏi iỏi Diên An, đỏi cao văn hoá công nông, tỏi cỏi là văn hoá phỏi iỏi có tính giai cỏi pỏi. Sau cách mỏi ng Tháng Tám, Nguyỏi nỏi Hỏi uỏi Đàng và Nguyỏi nỏi Đình Thi viỏi t chung quyỏi nỏi Mỏi tỏi nỏi văn hoá mỏi iỏi tuy đỏi a vào Đỏi cỏi ng văn hoá cỏi a Trỏi ng Chinh, nhỏi ng đỏi nỏi gỏi iỏi không quá nỏi ng ý thỏi cỏi hỏi :

"...Nhà tỏi mỏi iỏi, cách ăn mỏi cỏi mỏi iỏi sỏi sỏi a đỏi iỏi cho gỏi nỏi đỏi và hỏi pỏi vỏi sinh mà không mỏi tỏi vỏi đỏi pỏi riêng cỏi a dân tỏi cỏi ; Ngón ngỏi mỏi iỏi, cỏi chỏi mỏi iỏi sỏi biỏi uỏi lỏi mỏi tỏi tinh thỏi nỏi tỏi cỏi ng và trỏi ng bình đỏi ng, tỏi do mà không kém vỏi thanh nhỏi ; Xã giao mỏi iỏi sỏi gỏi nỏi đỏi hỏi nỏi, thành thỏi cỏi hỏi nỏi ; Lỏi nghi mỏi iỏi trong nhà hay ngoài xã hỏi iỏi cũng sỏi trang nghiêm hỏi nỏi, sỏi sỏi hỏi nỏi, mỏi nhỏi mỏi hỏi nỏi, có ý nghĩa hỏi nỏi và hỏi pỏi vỏi iỏi đỏi uỏi kiỏi nỏi sinh hoỏi tỏi mỏi iỏi hỏi nỏi "...

Nỏi dung Nỏi nỏi văn hoá mỏi iỏi tuy do hai nhà lãnh đỏi oỏi văn hoá thỏi iỏi yỏi tỏi ra, nhỏi ng không đỏi cỏi coi là tỏi ng nói chính thỏi cỏi cỏi a Đỏi ng và nó chỏi a thỏi cỏi hiỏi nỏi đỏi cỏi bao nhiêu tỏi tỏi ng sủng kháng chíỏi nỏi đỏi nỏi .

Năm 1948, tởi Đởi hỏ i Văn hoá toàn quỏ cỏ n thỏ 2, thành lỏ p Hỏ i Văn hoá cỏ u quỏ c Viỏ t Nam, ông Trỏ ng Chinh đã đở c bài diỏ n văn có tở a đở " Chỏ nghĩa Marx và vỏ n đở văn hoá Viỏ t Nam " đở t yêu cỏ u chính trỏ bao trùm lên nỏ n văn hoá.

Tỏ năm 1950 trỏ đi nhỏ ng nguyên lý văn hoá vô sỏ n đỏ n đỏ n chỉ phỏ i nỏ n văn hoá Viỏ t Nam. Theo hai quyỏ n hỏ i ký cỏ a nhà văn Võ Văn Trỏ c (Chuyỏ n làng ngày y và Cỏ ng rêu đỏ i đáy ao) thì ỏ Nghỏ An quê ông, ngỏ i ta phá đình chùa, tỏ p thỏ hoá cỏ mỏ mỏ ông bà, sỏ a đỏ i phong tỏ c tỏ p quán bỏ coi là hỏ lỏ u. ỏ các vùng khác chỏ a ai viỏ t ra, nhỏ ng nói chung cũng na ná nhỏ vỏ y. Đỏ n sau 1975, nhỏ ng ngỏ i lãnh đỏ o văn hoá ỏ Thỏ a Thiên Huỏ còn dùng nỏ i cung cỏ đô Huỏ làm kho giỏ y và cho phá bỏ Đản Nam Giao khiỏ n lòng dân bỏ c xúc có nhiỏ u câu ca dao phỏ n đỏ i.

Sau Đỏ i mỏ i, vỏ i chỏ trỏ ng khôi phỏ c cỏ chỏ thỏ trỏ ng, chỏ p nhỏ n nhiỏ u thành phỏ n kinh tỏ , đỏ c biỏ t là kinh tỏ tỏ nhỏ n đã đỏ a nỏ n kinh tỏ thoát khỏ i khỏ ng hoỏi ng và phát triỏ n vỏ t bỏ c. Tuy nhiên tỏ do kinh tỏ làm cho nỏ n chính trỏ chỏ m đỏ i mỏ i ngày càng bỏ c lỏ nhỏ ng bỏ t cỏ p kéo theo nhỏ ng bỏ t cỏ p vỏ văn hoá, giáo đỏ c...

Năm 1992, nhà nghiên cỏ u Nguyỏ n Kiỏ n Giang, trong bài "Nhỏn nhỏ n thỏ c trỏ ng văn hoá Viỏ t Nam hiỏ n nay" đã viỏ t :

" Cuỏ i cùng, còn mỏ t đỏ c trỏ ng hỏ t sỏ c quan trỏ ng nỏ a cỏ a khỏ ng hoỏi ng văn hoá ỏ nỏ c ta hiỏ n nay (nói là cuỏ i cùng, nhỏ ng vỏ ý nghĩa lỏ i đỏ ng hàng đỏ u). Đó là sỏ hoà lỏ n văn hoá và chính trỏ , trong đó chính trỏ vỏ a trỏ c tiỏ p quyỏ t đỏ nh văn hoá, vỏ a bao trùm lên cỏ văn hoá. Trong các xã hỏ i công dân, chính trỏ chỏ là mỏ t lĩnh vỏ c cỏ a đỏ i sỏ ng xã hỏ i, chỏ tác đỏ ng đỏ n các quan hỏ giỏ a nhà nỏ c và ngỏ i dân. Các lĩnh vỏ c cỏ a đỏ i sỏ ng xã hỏ i cũng chỏ u ỏ nh hỏ ng cỏ a chính trỏ đỏ n mỏ t mỏ c đỏ nào đó, và đỏ n lỏ t chúng, lỏ i tác đỏ ng ngỏ c lỏ i đỏ i vỏ i chính trỏ , nhỏ ng mỏ i lĩnh vỏ c lỏ i có tính đỏ c lỏ p riẻng. Đỏ c biỏ t văn hoá là lĩnh vỏ c có tính đỏ c lỏ p cao hỏ n cỏ . Nhỏ ng trong xã hỏ i nỏ c ta, văn hoá phỏ thuỏ c hoàn toàn, hoỏ c gỏ n nhỏ hoàn toàn vào chính trỏ . Nói nhỏ vỏ y có nghĩa là khỏ ng hoỏi ng văn hoá không tách rỏ i khỏ i đỏ i sỏ ng chính trỏ cỏ a xã hỏ i. Chúng tôi không bàn tỏ i tỏ t cỏ nhỏ ng vỏ n đỏ có liên quan tỏ i mỏ i quan hỏ này, mà chỏ nêu bỏ t lên mỏ t đỏ i mỏ : Hỏ tỏ tỏ ng chính trỏ cỏ a Đỏ ng Cỏ ng sỏ n tỏ lâu đã đỏ c nhiỏ u ngỏ i coi là giá trỏ chính thỏ ng cỏ a mình, nó đỏ m nhỏ n vai trò "chỏ t kỏ t đính " xã hỏ i, thỏ ng nhỏ t xã hỏ i trong mỏ t thỏ i gian tỏ ng đỏ i dài, nhỏ t là trong cuỏ c khỏ ng chiỏ n chỏ ng ngoỏ i xâm, hỏ tỏ tỏ ng đó cũng đang khỏ ng hoỏi ng sỏ c trỏ c nhỏ ng chuyỏ n biỏ n sỏ c cỏ a xã hỏ i ".

Thỏi c trỏi ng văn hoá Viỏi t Nam theo nhỏi n xét cỏi a Nguyỏi n Kiỏi n Giang 18 năm trỏi c đã không thay đỏi đáng kỏi, bỏi i đỏi nh nghĩa tỏi Nghỏi quyỏi t 5, cũng nhỏi cách lãnh đỏi o văn hoá mà ông Trỏi n Trỏi ng Tân nhỏi c lỏi i vỏi ý không đỏi ng tình, vỏi n không đỏi c thay đỏi.

Vỏi y nhỏi n văn hoá xã hỏi i chỏi nghĩa có nhỏi ng đỏi c đỏi m gì khiỏi n cho nó không tỏi ng thích vỏi i cuỏi c sỏi ng cỏi a mỏi t xã hỏi i đỏi i mỏi i và hỏi i nhỏi p quỏi c tỏi ?

1 - Đỏi t ý thỏi c hỏi lên trên đỏi o đỏi c truyỏi n thỏi ng dân tỏi c.

Có lỏi đỏi u này bỏi t nguỏi n tỏi sỏi vỏi n đỏi ng "lý luỏi n kinh đỏi n". Trong Tuyên ngôn Đỏi ng cỏi ng sỏi n, trỏi lỏi i câu hỏi i vì sao chỏi nghĩa cỏi ng sỏi n xoá bỏi tôn giáo và đỏi o đỏi c cũ, Marx và Engels viỏi t : "Cách mỏi ng xã hỏi i chỏi nghĩa là sỏi đỏi n tuyỏi t triỏi t đỏi nhỏi t vỏi i chỏi đỏi sỏi hỏi u cỏi truyỏi n ; không có gì đáng lỏi y làm lỏi khi thỏi y rỏi ng trong tiỏi n trình phát triỏi n cỏi a nó, nó đỏi n tuyỏi t mỏi t cách triỏi t đỏi nhỏi t vỏi i nhỏi ng tỏi tỏi ng cỏi truyỏi n" (Nhà XBST, 1974, trang 78). Chỏi tỏi ch Hỏi Chí Minh nói : "Gia đĩnh to (cỏi nỏi c) và gia đĩnh nhỏi : Cái nào nỏi ng ? Cái nào nhỏi ? Ngỏi i cách mỏi ng chỏi n gia đĩnh to." (HCM, Tuyỏi n tỏi p, Tỏi p 4, trang 389).

Trỏi c khi tiỏi n hành mỏi t đỏi t "hành đỏi ng cách mỏi ng", các cán bỏi Đỏi ng và các đoàn thỏi tiỏi n hành công tác tuyên truyỏi n giáo đỏi c làm cho nhân dân tin rỏi ng: thỏi c hiỏi n thỏi ng lỏi i nhiỏi m vỏi cách mỏi ng, bỏi o vỏi lỏi i ích cỏi a giai cỏi p là đỏi o đỏi c thiêng liêng cao cỏi nhỏi t, tình cỏi m gia đĩnh, thỏi m chí là tình mỏi u tỏi, phỏi tỏi đỏi u phỏi i đỏi t xuỏi ng đỏi i.

Đó là nguyên nhân xỏi y ra con tỏi cha, vỏi tỏi chỏi ng trong cỏi i cách ruỏi ng đỏi t và cỏi i tỏi o công thỏi ng nghiỏi p. Khuyỏi n khích viỏi c "tỏi " nhỏi thỏi chỏi ng nhỏi ng trái luân thỏi ng, mà sau này còn đỏi c biỏi t là do quá khiỏi p sỏi, muỏi n tăng công vỏi i chỏi đỏi, hỏi bỏi a chuyỏi n vu khỏi ng ngỏi i ruỏi t thỏi t cỏi a mình. Nói đỏi i tỏi trỏi ng hỏi p này đỏi ng nghĩa vỏi i tỏi i ác.

Nhiỏi u tác phỏi m văn hỏi c cũng thỏi hiỏi n quan đỏi m đó.

Kỏi ch bỏi n vỏi Lê văn Tám đỏi t kho xẵng miêu tỏi Lê văn Tám lân la cỏi u thân vỏi i lính gác kho, đỏi n dà đỏi c hỏi tin yêu coi nhỏi con em. Lỏi i đỏi ng sỏi tin cỏi y cỏi a các chú lính, Tám đỏi dằng xâm nhỏi p đỏi t kho xẵng. Gỏi n đây, bỏi phim truyỏi n hình Cuỏi ng phong có chỏi đỏi chỏi ng tỏi i phỏi m buồn

ma túy. Trong phim, công an đã giác ngộ cô Phỏi Ng nhỏi n thỏi c đỏi c viỏi c buôn ma túy là tỏi ác, sau đó giao cho cô nhỏi m vỏi theo dõi, gài bỏi y ngỏi i bỏi n đỏi ng hỏi ng muỏi n giúp đỏi cô có tiỏi n giúp mỏi bỏi ng viỏi c buôn ma túy, và theo dõi tỏi giác ngộỏi i tình rỏi t yêu cô là mỏi t tay buôn ma túy.

Đỏi tỏi n tỏi i trong mỏi t chỏi đỏi đỏi t ý thỏi c hỏi lên trên đỏi o đỏi c truyỏi n thỏi ng, ngỏi i ta phỏi i khai man lý lỏi ch, mang cái mỏi t nỏi "lỏi p trỏi ng giai cỏi p" đỏi che giỏi u suy nghĩ thỏi c.

2 - Văn hoá xã hỏi i chỏi nghĩa đỏi t chỏi nghĩa Marx- Lenin thành chân lý đỏi c tôn. Tỏi do tỏi tỏi ng chỏi đỏi c phép trong vùng soi chiỏi u cỏi a quan đỏi m Marx -Lenin. Mỏi i tỏi tỏi ng khác vỏi i nó đỏi u là thù đỏi ch. Phân biỏi t ranh giỏi i tỏi tỏi ng thù đỏi ch rỏi t khó, do vỏi y mà nhỏi u y viên Bỏi chính trỏi cỏi a Đỏi ng cỏi ng sỏi n Liên Xô, Trung Quỏi c lỏi n lỏi t bỏi trỏi thành kỏi thù cỏi a cách mỏi ng và bỏi giỏi t. Nhỏi u đỏi ng viên cỏi ng sỏi n cỏi p caoỏi Viỏi t Nam bỏi quy là "bỏi n chỏi ng Đỏi ng", bỏi tù tỏi i cũng chỏi vì có mỏi y ý kiỏi n khác Nghỏi quyỏi t cỏi a Đỏi ng. Đó là nguyên nhân khiỏi n nhỏi u đỏi ng viên cán bỏi không dám nói thỏi t ý mình, nghĩ mỏi t đỏi ng nói mỏi t nỏi o, báo cáo láo... Ông Hoàng Minh, chỏi tỏi ch Công đoàn quỏi n 11, mỏi t đỏi ng viên có công thỏi i chỏi ng Mỏi, luôn luôn đỏi c đánh giá "4 tỏi t", bỏi ng bỏi phát hiỏi n trỏi c khi tham gia cách mỏi ng ông có theo đỏi o Hỏi i mà không khai trong lý lỏi ch. Ông bỏi đỏi i ra khỏi i Đỏi ng và cho vỏi hỏi u.

Đỏi c tôn tỏi tỏi ng rỏi t trái vỏi i văn hoá truyỏi n thỏi ng Viỏi t Nam, luôn luôn rỏi ng mỏi đỏi i vỏi i mỏi i tỏi tỏi ng, tôn giáo. Phỏi t giáo, Lão giáo, Nho giáo đỏi c ngỏi i Viỏi t Nam đón nhỏi n, hỏi p lỏi u, hoà đỏi ng, biỏi n nhỏi ng đỏi u tích cỏi c trỏi thành yỏi u tỏi bỏi n sỏi c văn hoá dân tỏi c. Ngỏi i Viỏi t gỏi i là "tam giáo đỏi ng nguyên". Đỏi o Cao Đài còn thoág hỏi n, thỏi tỏi cỏi danh nhân văn hoá thỏi giỏi i.

Chỏi nghĩa đỏi c tôn tỏi tỏi ng gây ra tỏi giáo đỏi u nghiêm trỏi ng và làm cho con ngỏi i trỏi thành thỏi đỏi ng, lỏi i, thiỏi u sáng tỏi o. Đó là nguyên nhân đỏi a tỏi i chỏi trỏi ng "chỏi ng tỏi diỏi n biỏi n", cỏi n trỏi sỏi đỏi i mỏi i cỏi a Đỏi ng, kéo theo sỏi trỏi trỏi cỏi a nhỏi u ngành, giáo đỏi c, văn hỏi c, nghỏi thuỏi t...

3 - Văn hoá xã hỏi i chỏi nghĩa đỏi cao tuyỏi t đỏi i chỏi nghĩa tỏi p thỏi, đỏi ng nhỏi t chỏi nghĩa cá nhân vỏi i chỏi nghĩa vỏi kỏi và triỏi t đỏi xoá bỏi.

Bỏi o vỏi lỏi i ích cá nhân bỏi coi là vỏi kỏi, là xỏi u, cho nên nguyỏi n vỏi ng đỏi c hỏi ng thỏi lỏi i ích chính đỏi cỏi a cá nhân mình cũng luôn phỏi i che giỏi u. Con ngỏi i phỏi i sỏi ng hai mỏi t, bên ngoài thì ca ngỏi i tỏi p thỏi, bên trong thì toan tính cho riêng mình.

Các quyín con ngó i đ u là quyín c a t p th ch không ph i c a cá nhân. Quyín t do báo chí là quyín c a đoàn th đ c ra báo. Quyín h i h p là quyín c a các đoàn th đã đ c cho phép thành l p và ch u s lãnh đ o tuy t đ i c a Đ ng. Các đoàn th ch đ xã h i ch nghĩa không ph i là t ch c dân s , phi chính ph (NGO) mà là t ch c chính tr , nh ng cánh tay n i dài c a Đ ng. Các đoàn th này có ch c năng t ch c nh ng phong trào th c hi n nh quy t c a Đ ng, nh phong trào thi đua t p th , phong trào xây đ ng khu ph văn hoá ; phong trào d y t t, h c t t... Nh ng phong trào này là ngu n s n xu t ra nh ng báo cáo láo, tô v nh ng đ i n hình theo kh u v c p trên. Th i bao c p, th t ng Ph m văn Đ ng thăm tr i l n h p tác xã, đã th c m c mà không đ c gi i thích : "T i sao l n cùng m t chu ng mà c n nhau quá d d i ?" (Hoá ra ch vì ông ch nh m h p tác xã m n l n c a ng i nuôi cá th b thêm vào chu ng l n t p th đ báo cáo láo v i th t ng).

Nguyên t c "t p th lãnh đ o, cá nhân ph trách " làm cho m i sai l m, th t thoát không th quy trách nhi m cho ai. N n h i h p lu bù chính là con đ c a nguyên t c "trách nhi m t p th ", vì c n ph i h p đ có quy t ngh c a t p th , mai sau h h i không ai b k lu t ho c ph i ra toà. V Vinashin không th tìm ra ng i ch u trách nhi m chính là m t ví d c a c ch "trách nhi m t p th ". H i h p lu bù đã tr thành m t y u t văn hoá xã h i ch nghĩa.

Có l cũng là do "trách nhi m t p th " mà không có m t cá nhân nào trong nh ng ng i lãnh đ o Vi t Nam ch u đ ng tên tr l i th công dân. Trong h i ký Nh L i, nhà th Đào Xuân Quý có ghi l i m t th c m c : Tr c Đ i h i Nhà văn l n th 4, năm 1989, ông có g i th xin ý ki n ông C v n Trung ng Đ ng Võ Chí Công v tình hình các nhà văn có quan đ i m trái nhau r t nghiêm tr ng. Ông Quý mong ngóng mãi mà không đ c ông C v n tr l i ! M y năm nay², hi n t ng không tr l i đã tr thành chuy n th ng ngày : Các v đ i công th n c a ch đ và có tu i tác đáng cha chú các nhà lãnh đ o đ ng quy n nh Võ Nguyên Giáp, Võ Văn K i t, Nguy n Tr ng Vĩnh, Đ ng Sĩ Nguyên... g i nh i u th cho B chính tr , Qu c h i, Chính ph đ u không đ c tr l i. Các ki n ngh c a hàng ngàn trí th c cũng không đ c tr l i!

" Không tr l i " là m t y u t văn hoá xã h i ch nghĩa ?

Trong n n văn hoá truy n th ng ông bà ta có câu "Nhi u s i không ai đóng c a chùa" ph i ch ng đó là l i răn dành cho nh ng con cháu hôm nay còn tôn th ch nghĩa t p th ? "S phát tri n t do c a m i ng i là đ i u ki n đ phát tri n t do c a m i ng i", tuyên ngôn y c a Marx, Engels t năm 1848 đã không thành hi n th c trong các ch đ xã h i ch nghĩa khoa h c do hai ông sáng l p !

4 - Đá cao nghá thuát vá nhân sinh, nháng cuái cùng chá nghĩa hián thác xã hái chá nghĩa tám tháng hoá văn hác, nghá thuát, khuyán khích văn hác nghá thuát minh hoá chính trá.

Cùng thái vái K. Marx, nhà văn Dostoïevski cáa Nga cho ráng "Cái đáp cáu rái thá giái" và "Không có mát tác phám chân chính nào lái không vá nhân sinh". Trong chá đá xã hái chá nghĩa, nháng tác phám có tính nhân văn, bênh vác các quyán con ngá i đáu bá cám đoán, nhá Bác sĩ Jivago cáa Boris Pasternak á Liên Xô ; Con nai đen cáa Nguyán Đình Thi, Nái buán chián tranh cáa Báo Ninh, Vá Kinh Bác cáa Hoàng Cám... Tác phám hay nhát phái là tác phám phác vá káp thái cho chính trá. Tá Háu gái tiáu thuyát Hòn Đát cáa Anh Đác là "hòn ngác", mác dù vá nghá thuát rát non kém. Cũng theo Tá Háu, quyán tiáu thuyát hay nhát mián Bác là Cái sân gách cáa Đào Vũ ca ngá i cuác sáng á háp tác xã nông nghiáp (sá thát là các háp tác xã đang làm cho năng suát lúa sút giám, khián nháng ngá i trung thác nhá ông Kim Ngác tìm cách khoán chui đá cáu nông dân !).

Năm 1967, tôi đán tánh Quáng Ninh, đá cá nghe câu chuyán vá "ông Các Mác cáa tánh ta". Trong cuác trián lãm hái hoá cáa tánh, ông áy viên Ban tháng vá tánh áy, Tráng ban Tuyên giáo đán xem và đáng lái trá c bác tranh vá mát cây cá thá, đã có ý kián chá đáo : "Tác giá này cháa quán triát quan điám láp tráng cáa ngá i thá má ! Chúng ta đang thiáu gácháng lò. Náu tráng ra toàn nháng cây có thân uán éo nhá trong bác tranh này thì láy đâu ra gácháng lò đá khai thác than?" !

Ká sao cho hát nháng chuyán cá i ra ná c mát ! Chính vì thá mà lúc cuái đái, nhà văn quân đái Nguyán Minh Châu đã viát " Ai đáu cho nán văn hác minh hoá ". Nháng đán nay nán văn hác áy ván còn đá c khuyán khích.

Tháa ông Trán Tráng Tân, vì nháng đáu ká trên tôi xin tá đáng tình vái ông vá đá nghá đáa nái dung văn hoá vào Cáng lĩnh : "Xây đáng và phát trián nán văn hoá Viát Nam vì Đác láp, Tá do, Hánh phúc, vì hoà bình háu nghá." Vá cách đán giái nái dung này, tôi cũng cá bán đáng ý vái ông và có vài suy nghĩ thêm xin sá đá cáp á các bài sau.

III. VÌ SAO HỎI C ĐỎ ĐỎ C HỎI CHÍ MINH

MÀ KHÔNG THỂ LÀM THEO ?

Các nhà lãnh đạo của Đảng đưa ra lý do mà nguy cơ của tình trạng cán bộ đảng viên thoái hóa, biến chất, nhưng có lẽ chưa thấy nguyên nhân chính là do không đưa ra mọi quyền, kinh tế, chính trị, văn hóa, giáo dục, xã hội. Họ có thấy, nhưng lại sợ đưa ra mọi quyền thì gây mất ổn định, đe dọa quyền lãnh đạo của Đảng. Chúng tôi tin rằng đưa ra mọi quyền sẽ đưa ra phát triển hài hòa, xã hội lành mạnh, thể chế Đảng và Nhà nước trong sạch và đó chính là cơ sở để tìm lại đức niềm tin của nhân dân, tăng thêm sức mạnh cho Đảng.

Bởi chính từ chỗ từ chối phát triển các nhân tố của tập thể và làm theo tầm nhìn của Đảng Chí Minh với mục đích duy lợi tiêu cực, tham nhũng, làm trong sạch đời ngũ Đảng và cán bộ công chức, khôi phục đời sống xã hội. Dù theo Báo cáo chính trị Đại hội 11 nhận định : "Cuộc vận động Học tập và làm theo tầm nhìn của Đảng Chí Minh chưa thực sự đi vào chiều sâu, một số nơi còn có biểu hiện hình thức ". Nhận định này đúng, nhưng chưa đủ. Chúng ta có thể kể hàng loạt tên tuổi nhưng cán bộ tốt cả các cấp, không chỉ là người học mà còn là người đứng trên bậc giảng dạy vận động của Đảng Chí Minh, nhưng họ lại vì phạm ngay những điều chính họ đưa ra rao giảng, họ tham nhũng lợi nhuận, nhận hối lộ to lớn, chiếm đoạt đại diện họ... Chưa cần gì danh sách những người phạm luật gần đây thôi đã cho thấy mức độ nghiêm trọng của sự sa sút về tinh thần của Đảng trong cán bộ trung, cao cấp : Ủy viên Trung ương Đảng, bí thư Tỉnh ủy Ninh Bình bị kỷ luật vì sa sút phạm chức vụ của Đảng, lại sống ; Ba Ủy viên Ban Thường vụ Tỉnh ủy Trà Vinh bị kỷ luật vì vi phạm pháp luật về nhà, đất ; Thành phố Hà Nội có 282 đảng viên bị kỷ luật, trong đó có lãnh đạo Tổng công ty Điện tử - Phát triển nhà, 5 lãnh đạo cấp Sở ; 3 lãnh đạo thành phố Sơn Tây, 91 đảng viên phạm pháp. Phó bí thư Tỉnh ủy kiêm Chủ tịch thành phố Hà Giang có lợi ích sống sa đọa, được các cấp báo mà không sửa. Bí thư, hai phó bí thư, một ủy viên Thường vụ tỉnh ủy Cà Mau, Bí thư tỉnh ủy Tỉnh ủy Tiền Giang, Phó bí thư Tỉnh ủy Thái Bình đưa ra bộ "thực hiện quy trình xử lý kỷ luật". Đứng trước các vấn đề lãnh đạo ngành tuyên huấn như Ủy viên Trung ương Đảng, Tổng giám đốc Đài Truyền Hình Việt Nam ; Giám đốc Học viện chính trị - Hành chính quốc gia Học Chí Minh cũng phạm bộ " thực hiện quy trình xử lý kỷ luật ". Còn cấp cơ sở ? Có thể nói, ở đâu cũng có tham nhũng, có người đã bị phát hiện và nhưng người còn lại có thể chờ vì " chưa bắt kịp " ! Chỉ một xã An Ninh đã có đến 60 đảng viên bị kỷ luật vì ăn

xén, ăn b t ti n c u t ng i nghèo thì có th đoán đ c tình tr ng chung v đ o đ c c các đ a ph ng khác trong c n c.

T i h i tr ng Qu c h i, ngày 1 tháng 11 năm 2010, đ i bi u Lê Văn Công phát bi u ng n, nh ng có giá tr t ng k t : "Cu c v n đ ng h c t p và làm theo t m g ng đ o đ c H Chí Minh đã đ c tri n khai 4 năm trên ph m vi c n c, nh ng k t qu làm theo l i Bác ch a đ c nhi u, trái l i có m t s v n đ b c xúc nh ch y ch c, ch y quy n, tham nhũng, lãng phí, t l i, đ o đ c xu ng c p trong m t b ph n cán b công ch c ngày càng có bi u hi n tinh vi, ph c t p". Ngày 30 tháng 11 -2010 t i H i ngh t ng k t công tác phòng, ch ng tham nhũng, ông Tr ng Vĩnh Tr ng Phó th t ng, thay m t Ban ch đ o công tác này báo cáo: "Tham nhũng v n còn nghiêm tr ng và di n bi n ph c t p, di n ra i nhi u lĩnh v c, nhi u ngành, nhi u c p..."

Vì sao nhi u l n h c đi h c l i đ o đ c H Chí Minh mà s đông cán b đ ng viên v n không th c hi n đ c ? Nh ng ng i đ t tr n ni m tin vào cu c v n đ ng h c t p và làm theo t m g ng đ o đ c H Chí Minh ch a n m đ c nh ng ki n th c v khoa h c giáo d c.

Khoa h c giáo d c đã k t lu n : Vi c giáo d c đ o đ c không gi ng nh giáo d c ki n th c. Sau khi h c Lu t giao thông, ng i đi đ ng có th v n đ ng đ c. Nh ng k thi u đ o đ c h c xong bài đ o đ c, h n v n ti p t c s ng vô đ o đ c. V n đ này đã đ c nh n lo i tranh cãi t 2500 năm tr c. Socrates và Platon là nh ng ng i đ u tiên đ ng nh t s hi u bi t v i đ o đ c. Các ông cho r ng ng i ta làm đi u vô đ o đ c là do không hi u bi t đi u đó là x u, n u đ c d y b o nh ng đi u nào đó là vô đ o đ c, là x u thì h s không làm. Aristotle s m phát hi n ý ki n đó không chính xác. Nhà giáo d c M đ u th k 20 John Dewey cho r ng, hi u bi t lý thuy t v mìn c a tên tr m k t s t có th gi ng h t nh hi u bi t c a m t nhà hoá h c, nh ng hai bên hoàn toàn khác nhau v m c đích thói quen, tính cách, đ o đ c, cho nên tên tr m dùng hi u bi t v mìn là đ phá cho đ c chi c k t s t, l y tr m c a c i.

Tri t gia l n c a Đ c th k 18, Emmanuel Kant cho r ng, lý trí đã là s hoàn ch nh, không c n n i ti p hành đ ng. Lý trí là trung tâm ch b o cho con ng i bi t ph i làm gì, m c gì. Lý trí có kh năng sinh ra tr c giác đ o đ c, cung c p đ ng c cho đ o đ c. Ông đã b ng ng i đ i sau ch m b ng m t câu ch i ch : " V m t đ o đ c, th k 19 đã không do Kant qu n lý mà do thói đ o đ c gi qu n lý." (Đ i l i ch Kant là tên c a ông v i ch Cant có nghĩa là thói đ o đ c gi).

Nhi u nhà giáo d c cho r ng ph i cân b ng vi c b i d ng lý trí và tình c m, khi tình c m n

đánh có khi còn quan tráng hán lý trí. Nhà giáo đác J. Donald Walters viát : "Mát mái tráng yên tĩnh, mát không khí gia đánh, và mát nán giáo đác táp trung vào viác nuôi dáng trá đát đán đá tráng thành vá cám xúc sá giúp trá đá dàng áng phó vái sá tiêu các trong bán thân cáa trá."

Khoa giáo đác hác cho biát, tính cách cáa mát ngá i liên quan đán đáo đác cáa ngá i đó và tính cách cáa con ngá i hình thành rát sám, tá sá dáy dá, sá nêu gáng cáa cha má, gia đánh, sá giáo đác cáa nhà tráng và ánh háng cáa môi tráng xã hái.

Phân tích nháng lý luán vá đáo đác, nhà giáo đác John Dewey trong tác phám Dân chá và Giáo đác đã nêu ra 4 nái dung, xin đá cá tóm tát 15 trang sách cáa ông nhá sau :

1 - Cái bên trong và cái bên ngoài : Náu ta cho ráng ông A là ngá i có đáo đác, liám khiát, còn viác ông vái hái lá cháng liên quan gái đán cái nán đáo đác ván có cáa ông. Nhán đánh nhá váy là tách rái cái tinh thán á bên trong và hành vi áng xá bên ngoài. Thác ra ông A đó mang mát ná đáo đác đá che đáy cái bên trong thái nát vô đáo đác. Tinh thán, cái bên trong cáa con ngá i và hành vi áng xá cáa ngá i đó là tháng nhát, không thá chia cát.

2 - Có sá đái láp giáa nghĩa vá sá háng thú ? Mát ngá i trá cá khi vào hác ngành y , cháa nghĩ tái sau này công viác buác mình phái táp xúc vái bánh đách rát nguy hiám. Tuy nhiên, náu là ngá i có tinh thán sán sàng vì ngá i khác thì khi biát rõ nghá nghiáp buác mình phái làm viác trong tình tráng nhiáu rái ro, ngá i áy cháng nháng sán sàng cháp nhán và còn tán tình chăm sóc ngá i bá bánh truyán nhiám. Ngá i có đáo đác là ngá i thác hián nghĩa vá mát cách háng thú.

3 - Trí thông minh và tính cách : Trí thông minh không đáng nhát vái tính cách. Sá hiáu biát không đáng nhát vái đáo đác. Bài hác đáo đác chá có tác đáng khi ngá i hác ván có sán lòng nhân háu, tôn tráng, đáng cám và thành thát vái ngá i khác. Mát ngá i thông minh hác ráng có thá thuyát trình vá đáo đác Há Chí Minh rát thuyát phác, nháng không hán anh ta sá làm đá cá nháng đái u mình nói, náu nhá bán chát anh ta là ká ích ká, tham lam.

Có nháng hành vi đáo đác theo táp quán tuán phác quyán uy, tuy cũng đám lái kát quát tát, song đó không phái là kát quá cáa tính cách, cáa đáo đác. Trong mát xã hái dân chá, tính cách, đáo đác cáa mái cá nhân mái là đái u đáng cho ta mong đái.

4 - Có câu châm ngôn : gieo thói quen sẽ gặt tính cách ; gieo tính cách sẽ gặt số phận. Gia đình gia giáo, xã hội lành mạnh, nhà trường có nội dung và phương pháp giáo dục tiên tiến, nội làm việc có quy chế chặt chẽ, sẽ tạo cho con người những thói quen lành mạnh, dần dần thói quen trở thành tính cách trong sáng, tốt đẹp. Tính cách có quan hệ với đạo đức như bề ngoài ng dễ với cái th sẽ ng với.

Trước thế kỷ 20, các nhà hiền triết giúp cho nhân loại mỗi ngày có thêm những nhận thức mới về thiên nhiên và bản thân mình. Đến đầu thế kỷ 20, Sigmund Freud phát hiện hành vi của con người không chỉ được điều khiển bởi ý thức mà nó còn bị chi phối, thúc đẩy bởi những lực của vô thức nằm sâu tận đáy tâm thức. Có thể hiểu điều này theo cách nói ví von nôm na của nhà triết học hôm nay là "Trong con người có một phần "con" và một phần "người"; phần "người" thì rõ ràng, còn phần "con" thì bị che giấu. Tốt thì khoe, xấu thì che mà ! Học thuyết phân tâm học của S. Freud là một trong những học thuyết khoa học tinh thần lớn nhất của nhân loại, nó làm đảo lộn những quan niệm truyền thống về thế giới tinh thần của con người, trong đó có vấn đề đạo đức. Học thuyết của ông có ảnh hưởng đến nhiều ngành, từ y học, tâm lý học, đạo đức học, văn học...

Từ học thuyết của ông, người ta đánh giá lại cách nhìn nhận đạo đức của thế kỷ 19 : "Đi qua nhanh, quay mặt không nhìn tất cả những gì là khó chịu, luôn luôn làm như không trông thấy gì : Đó là tóm tắt toàn bộ quy tắc đạo đức của thế kỷ 19" (S. Freud, của Stephan Zweig). Đó chính là thói đạo đức giả.

Vậy suy nghĩ thức được mà đạo đức học trước kia cho là một mối nguy hiểm của bản thì nay S. Freud xem là một phương tiện cứu chữa ; Sự dồn nén (ức chế) được đạo đức cũ đánh giá là lành thì Freud chứng minh là nguy hiểm. Cái mà phương pháp cũ che giấu, ông lại muôn trở lại ra ngoài ban ngày ban mặt. S. Freud cho rằng, ở mỗi lúc, mỗi khi ta phát ra một lời, mỗi khi ta hoàn thành một hành vi nào đó, chúng ta bị bắt buộc phải kìm hãm hay đúng hơn dồn nén những động tác vô thức : Tình cảm đạo đức hay khai hoá phải luôn luôn bị bóp nghẹt bởi năng đã mãn của sự hưởng thụ.

Do vậy - cách nhìn của khái niệm của sự ghê gớm mà S. Freud gợi ra lớn đầu tiên - Toàn bộ cuộc sống tâm linh hiện ra như một cuộc đấu tranh không ngừng và bi thảm, giữa cái ý muốn hữu thức và vô thức, giữa hành động có chủ trách nhiệm và những bản năng không chủ trách nhiệm của chúng ta (sách đã dẫn). Triết gia Reinhold Niebuhr còn cho rằng : " Freud không nghĩ rằng bản ngã có khả năng chế ngự lại cái ác chính nó"...

*

Tánh nháng kät quä nghiên cäu khoa häc vä giäo däc đäo đäc kä trên, chúng ta có thä hiäu nguyên nhân vì sao viäc tä chäc häc täp và làm theo đäo đäc Hä Chí Minh không thu đä đäc kät quä. Ngä cä läi, cách tä chäc häc täp nhä väy còn gây ra mät sä tác häi nhä sau :

1 - Väi quy mô tä chäc räng khäp và kéo dài nhiäu năm rät tän kém tiän bäc, nhät là tän nhiäu thäi gian quý báu. Sau mäi đät häc täp, mäi ngä i đäc phát giäy đä viät thu hoäch näp lên ban tä chäc. Mäi chi bä, đäng bä đäu có cuäc häp täng kät bäi u đäng ng khen thäng ng nhäng ngä i viät thu hoäch sâu säc. Sau đó nhäng ngä i có thu hoäch sâu säc läi đäc đäa lên cäp trên đä cuäc thi thuyät trình đä chän ra ngä i xuät säc nhät cäa phäng, räi cäa quän, tänh, thành phä...

Cách làm này khuyän khích nhäng ngä i có khiäu nói, tô vä nhäng đäi u do hä nghĩ ra. Nhäng ngä i thäc sä có đäo đäc thäng ng khiêm tän thäc thäa, ít nói, nhiäu ngä i còn xin không đi häc vì nghĩ räng mình đã häc nhiäu län räi, vän đä còn läi là chäa thäc hành tät.

2 - Sau mät thäi gian dài, häu quä xäu bäc lä thành "quy luät", gây phän cäm đäi väi nhäng đäng viên và ngä i dân trung thäc. Hä nhìn ra nhäng ngä i mäm lúc nào cũng nói làm theo đäo đäc Hä Chí Minh mà hành vi, läi säng thì ngä cä läi. Nhà văn, cäu chiän binh, đäng viên Phä m Đänh Träng trong bài Ăn mäy dĩ väng đã coi cách tä chäc Cuäc vän đäng häc täp đäo đäc Hä Chí Minh nhä hiän nay đã làm cho nhäng ngä i häc trä thành "nhäng điän viên đang điän vä käch häc täp đäo đäc Hä Chí Minh". Và "Mät bä máy nhà näc tham nhäng cao giäng rao giäng đäo đäc Hä Chí Minh... thì đó là sä giä đäi vô liäm sä...Cuäc vän đäng häc täp đäo đäc Hä Chí Minh trä thành cuäc vän đäng làm điäu giä đäi", "núp bóng ăän theo vinh quang cäa quá khä đä tän täi. Đó là sä ăän mäy dĩ väng."

3 - Nhà văn Phä m Đänh Träng còn có mät nhän xét rät xác đáng là cuäc vän đäng mang "Tänh hình thäc, áp đät, duy ý chí, đäy tänh tôn giäo, täng niäm. Cách công tác tä täng theo läi män xäa cũ, không thích häp väi thäi đäi công nghä thông tin."

Vì bài viät trên, đäng viên Phä m Đänh Träng mät ngä i trung thäc, thäng thän bä kiäm điäm

n Ng n , đ a t i vi c ph i ra kh i Đ ng !

Trình bày l i nh ng đi u nói trên, nh ng mong B chính tr cân nh c l i vi c đ t cho Cu c v n đ ng h c và làm theo đ o đ c H Chí Minh nh m đ t m c tiêu làm trong s ch b máy Đ ng và Nhà n c. Chúng tôi cho r ng nên trao m c tiêu vô cùng quan tr ng và khó khăn này cho s nghi p Đ i m i toàn di n mà, tr c tiên là xây d ng cho đ c m t h th ng t pháp đ c l p và m t n n báo chí t do.

T i sao l i không t ch c h c t p T t ng H Chí Minh nh ? "Bao nhiêu quy n h n đ u c a dân" ; "Chính quy n t xã đ n chính ph trung ng do dân c ra " ; "N u chính ph làm h i dân thì dân có quy n đ u i Chính ph " ; "H i hè tín ng ng, báo ch ng ;H p hành đi l i có quy n t do"; "B y xin Hi n pháp ban hành. Trăm đi u ph i có th n linh pháp quy n ". "Pháp lu t ph i th ng tay tr ng tr nh ng k b t liêm, b t k k y đ a v nào, làm ngh nghi p gì "...

N u t t ng H Chí Minh tr thành hi n th c thì ch ng nh ng Đ ng, Nhà n c trong s ch mà đ o đ c, văn hoá c a xã h i cũng s nhanh chóng h i ph c.

IV. XÂY D NG N N VĂN HOÁ HI N Đ I.

Chúng ta đang th c hi n công nghi p hoá và hi n đ i hoá đ t n c, trong đó ph i hi n đ i hoá n n văn hoá.

Th k 18 n c Pháp s n sinh nhi u nhà t t ng vĩ đ i đ cao giá tr cá nhân con ng i, Con Ng i vi t hoa. Ánh sáng t t ng c a h làm cho th k 18 m nh danh là Th k ánh sáng : Nhân lo i nh n ra mình có nh ng quy n đ c t o hoá ban cho. Ni m tin đó t o ra s c m nh và trí tu đ a t i cu c Cách m ng Pháp v i kh u hi u T do - Bình đ ng -Bác ái. Hai trăm năm qua, ánh sáng đó lan t a kh p châu Âu, châu M , tr thành n n văn hoá hi n đ i c a toàn nhân lo i. Nh t B n là nh ng ng i châu Á đ u tiên s m bi t h p thu n n văn hoá đó đ tr nên m t dân t c có n n văn hoá hi n đ i, tr c khi tr thành m t qu c gia công nghi p hi n đ i.

Ngái Hàn Quốc, Đài Loan cũng theo háng đó và tìm đác phán vinh vá vát chát và phong phú cho tâm hán.

Tá cuái thá ká 19 đáu thá ká 20, Viát Nam ta đã bát đáu phong trào Âu hoá, chá yáu là tiáp thu văn hoá Pháp và Viát hoá nó, bián nó thành cáa mình. Lúc áy cũng có sá tranh cháp giáa nhác vái tán hác, giáa mát sá táp tác vái sinh hoát mái, nháng cái mái đã tá rõ áu thá. Nhá tiáp thu văn hoá hián đái mà chúng ta có chá quác ngá, có báo chí, có tiáu thuyát mái, thá mái, kách nói, tán nhác, đàn ông cát tóc ngá, đàn bà tóc uán, có thói quen ngái lán uáng cà phê, trá con uáng sáa.3

Nán văn hoá Viát Nam ngáng tiáp thu văn hoá hián đái suát 30 năm chián tranh. Nói cho đúng là nó ngáng tiáp nhán nháng giá trá gái là "văn hoá tá sán Pháng Tây", đá bát đáu tiáp nhán văn hoá xã hái chá nghĩa. á các vùng Pháp chiám và sau này á các đô thá mián Nam ván tiáp tác giao láu, tiáp thu văn hoá pháng Tây và đát đác mát sá hiáu quá đáng ká. Tuy nhiên, viác này không đác sá đông nhân dân Viát Nam đang sôi sác lao vào cuác chián tranh giái phóng cháp nhán. Giáa Sài Gòn có phong trào Báo vá văn hoá dân tác nhám cháng lái cái gái là "văn hoá thác dân mái cáa đá quác Má. Quyán "Ngái Viát cao quý" cáa Vũ Hánh là tác phám đá ra tá phong trào đó.

Sau Đái mái, gia nháp WTO, Viát Nam má cáa hái nháp kinh tá toàn cáu, văn hoá hián đái cũng du nháp vào đát nác ta : Công nghá tin hác phát trián nhá vũ bão ; nhác rock đác láp trá yêu thích ; Các hoá sĩ sáng tác vái nhiáu pháng pháp: tá thác, tráu táng, án táng, nghá thuát sáp đát ; Nhiáu nhà thiát ká thái trang Viát Nam đác thá giái biát tái ; Ngái máu thái trang là mát nghá mái đác xã hái hám má... Cùng vái nhiáu hình thác văn hoá hián đái, cũng có nháng xu háng bánh hoán xâm nháp làm trám tráng thêm tình tráng kháng hoáng văn hoá nhá phim ánh khiáu dám, báo lác. Nhiáu clip sinh hoát tình dác, báo lác á tráng hác bá tung lên máng...

Đáu các ká quan tráng hián nay là chúng ta cán xác đánh nháng mác tiêu nào cáp thiát nhát đá hián đái hoá nán văn hoá Viát Nam trong thái đái mà "Thành quá cáa hoát đáng tinh thán cáa mát dân tác trá thành tài sán chung cáa tát cá các dân tác " (Tuyên ngôn Cáng sán). Chúng tôi cho ráng các mác tiêu có thá tìm tháy ngay trong chá nghĩa nhân văn tá thá ká ánh sáng mà tái hôm nay ván còn là má ác xa vái cáa ngái Viát Nam. Đáng thái khôi phác và gán giá nháng giá trá truyán tháng tát đáp cáa dân tác.

1 - Khôi phác nháng giá trá văn hoá thiêng liáng :

Tình yêu Tỏi quỏi c, tỏi ng tỏi c đỏi t thỏi m máu tỏi tiên và đỏi ng bào ruỏi t thỏi t là thiêng liêng. Mỏi i tỏi chỏi c, cá nhân dù là vĩ nhân cũng không đỏi c đỏi t ngang hàng vỏi trí đó. Các quyỏi n sỏi ng và quyỏi n tỏi do là nhỏi ng giá trị thiêng liêng.

Tình yêu cha mẹ , gia đình ruỏi t thỏi t là thiêng liêng.

"Lỏi a tình yêu dù nỏi c dâng cao bao nhiêu cũng không thỏi đỏi p tỏi t " (Thánh kinh) phỏi i là cỏi sỏi cỏi a hôn nhân.

Sỏi ng và làm viỏi c theo pháp luật và sỏi ng trong tình nhân ái là hai nét song đôi cỏi a nỏi p sỏi ng văn hoá hiỏi n đỏi i.

Nhỏi ng đỏi u kỏi trên tỏi ng không có gì phỏi i tranh cãi, òy vỏi y mà nhiỏi u năm qua đã có nhỏi ng ngăn cách :

- Tỏi quỏi c phỏi i gỏi n liỏi n vỏi i xã hỏi i chỏi nghĩa ? Có hay không ? Câu hỏi đó đang chia rẽ Viỏi t Nam, gây bỏi m giỏi p tâm can Viỏi t Nam. Nhiỏi u ngỏi i, có cỏi nhỏi ng đỏi ng viên cỏi ng sỏi n phỏi i vào tỏi i cỏi i tỏi o vì dám nói không, chỏi có mỏi t Tỏi quỏi c ! Vì sao phỏi i bỏi o vỏi mỏi t tín đỏi u không tỏi ng đỏi gây chia rẽ , đau đỏi n đỏi n thỏi ? Mỏi t tín đỏi u đã gây ra cỏi i cách ruỏi ng đỏi t, cỏi i tỏi o công thỏi ng nghiỏi p, nông nghiỏi p, đàn áp Nhân văn Giỏi i phỏi m ! Nguyỏi hỏi i hỏi n vì tin theo nó mà nhỏi ng ngỏi i cỏi ng sỏi n Viỏi t Nam khi đỏi i mỏi t vỏi i kỏi thù dân tỏi c cỏi lỏi m tỏi ng là nhỏi ng đỏi ng chí thân thiỏi t, ngỏi c lỏi i lỏi m khi nhìn đỏi ng bào ruỏi t thỏi t cỏi a mình lỏi i e sỏi đó là nhỏi ng kỏi thù giai cỏi p !

- Nỏi n giáo đỏi c Viỏi t Nam đỏi t nỏi dung giáo đỏi c ý thỏi c hỏi Marx - Lenin là tỏi ng tâm. Trỏi vào mỏi u giáo đã nghe nhỏi ng bài hát chính tỏi . Nhỏi ng ngỏi i soỏi n sách giáo khoa bỏi t cỏi môn hỏi c nào cũng cỏi lỏi ng chính tỏi vào, coi đó là mỏi t thành tích. Chỏi Trỏi n Mai Liên mỏi cỏi a mỏi t hỏi c sinh ò huyỏi n Gò Vấp thành phỏi Hỏi Chí Minh, gỏi cho báo Phỏi Nỏi đỏi u ò c đỏi u năm 2009 : "Mong sỏi a đỏi i sách giáo khoa sao cho thiỏi t thỏi c. Môn giáo đỏi c công dân đỏi y nhỏi ng lý tỏi ng cao xa không phùỏi p vỏi i tỏi . Đỏi i vỏi i tỏi cỏi n phỏi i đỏi y cho chúng biỏi t yêu ông bà, cha mẹ , anh chỏi em và mỏi i ngỏi i ; Biỏi t sỏi ng có trách nhiỏi m vỏi i bỏi n thân mình, vỏi i cỏi ng đỏi ng,không tham lam ích kỏi ."

2 - Xây dựng con người Việt Nam tin, tin làp, không thờ đäng, lài hoäc phä thuäc vào täp thä cäng đäng, có tä duy đäc làp, luôn luôn sáng täo, dũng cäm bäo vä niäm tin, quan đäĩ mä cäa mình träc sä đồng, träc bäo làc.

Thäi mông muäi, con người säng quän thä, cá nhân hoàn toàn phä thuäc, phäc tùng täp thä. Cá nhân là thành viên cäa täp thä, khi thäy cän cäng đäng dä dàng hi sinh mäng säng cäa cá nhân nhä ném cô gái trä cho Hà Bá đäng tä lài. Nhäng người cäm đäu nhân danh đäng chí tôn, con träi toàn quyän cai trä cäng đäng, đät näc.

Thân phän cäa mäi người trong mäi quan hä väi cäng đäng là mäi suy ngäm nghìn năm cäa loài người ; Đäc nung näu sät thäi Phäc häng và bäng nä thành mät sä khám phá : "Mäi người sinh ra và säng tä do và bình đäng vä các quyän " (Tuyên ngôn Dân quyän và Nhân quyän cäa Pháp, 1789).

Väa qua, giäi Nobel Hoà bình 2010 trä thành mät thách thäc làn đäi väi làp ngä tri toàn nhân loäi.

Mät bên chä yäu là Trung Quäc cho räng " Läu Hiäu Ba là kä thä ác, mät tên täi phäm đang thä án 11 năm tù vì täi kích đäng bäo loän, mäu toan làt đä nhà näc xã häi chä nghĩa ".

Sau đây là näi dung "täi ác" cäa Läu Hiäu Ba :

"Gät bä khái niäm đäc đoán cäa viäc là thuäc vào mät chúa tä hoäc mät quan chäc, thay vào đó, mät hä thäng tä do,dân chä, pháp trä,đäng thäi tiän täi viäc khuyän khích cä vũ cho ý thäc cäa các công dân mäi,nhäng người xem quyän con người là cä bän và viäc góp phän mình vào là mät nhiäm vä " (Linh bát Hiän chäng do Läu Hiäu Ba chäp bút).

Ủy ban Nobel Hoà bình đánh giá Läu Hiäu Ba là bäc đäi hiän, mät nhân cách cao cä, dũng cäm bäo vä các quyän con người .

Các quố c gia dân chố đố u hoan nghênh số kiố n này. Báo chí Viế t Nam chố thuố t lố i phố n ò ng cồ a Trung quố c. Không có mố t ngố i Viế t Nam nào phát biố u quan điể m cồ a riêng mình đố i vố i số kiố n này trên báo chí trong nố c. Chố ng lố ngố i Viế t Nam thố đố ng chố chố nghe ý kiố n cồ a nhố ng ngố i lãnh đố o cồ ng đố ng ? Dân tồ c ta đang rố t cồ n mố t môi trố ng văn hoá chố p nhố n tồ do tồ tồ ng, phố n biố n, tranh luố n, đố hình thành nhố ng cá nhâ n có đố c tính tồ tin, tồ lố p, tồ chố . Ngay trong chố đố này, giố a tháng ngày cay đố ng nhố t cũng đã tồ ng có nhố ng con ngố i giố đố c phố m chố tồ y, nhố ông Kim Ngố c. Tiố c thay mố u ngố i tồ y, phố m chố tồ y không đố c trôn trố ng, nhâ n lên ! Càng đáng buố n hố n là nhố ng ngố i có phố m chố tồ y đã bố trồ giố p đầ y i ! Con ngố i Viế t Nam co rúm lố i !

3 - Trong nố n văn hoá hiố n đố i, mố i ngố i dân phố i ý thố c sâu sồ c mình là mố t công dân, chố không phố i thố n dân. Hiố n nay dù đã trố i qua 65 năm cách mố ng, dù Hiố n pháp ghi nhâ n nố c là cồ a dân, do dân, vì dân, cán bố là đầ y tồ cồ a dân, nhố ng trong thố c tồ ngố i dân vố n bố đố i xố nhố nhố ng thố n dân. Các đầ y tồ cồ a dân bày ra đố thố thố tồ c đố hành dân đố vố i cồ a đút.

Thố nào là ý thố c công dân ò mố t nố c dân chố ? Công dân ò tồ thố cồ a ngố i chố nhâ n đố t nố c, có quyố n ò ng cồ , bố u cồ tồ do, lố p ra nhâ n nố c theo thố chố mà mình chố n đố phố c vố cho mình, hành pháp có quyố n lố c bố hố n chố và kiố m soát theo luố t đố nh. Chố có nhố vố y Nhâ n nố c mố i thố c sồ là cồ a dân do dân, vì dân. Công dân có quyố n tồ do trong đó có quyố n tồ do báo chí, tồ do lố p hố i phù hố p vố i nghố nghiố p, đố bố o vố quyố n lố i cồ a mình, trong xã hố i dân sồ .

Nhố ng ngố i cồ m quyố n Viế t Nam vố n tiố p tồ c khuyố n khích cách suy nghĩ theo đố a vố thố n dân :

- " ò n Bác, ò n Đố ng...ò n Đố ng, ò n chính phố ... "

Mố i đầ y ngố i dân Miố n Trung bố lố t mố t cồ mố ng sồ ng, tài sồ n, khi đố c tồ ng mố y bao mề gố i vố n khúm núm nói lên lòng biố t ò n Đố ng, chính phố . Báo chí, đài truyố n hình đố a nguyên văn nhố ng lố i này đố "đố nh hố ng công tác tồ tồ ng ".

- "Đố ng cồ dân bố u" trong tồ t cồ các cuố c bố u cồ tồ Quố c hố i cho đố n các đoàn thố , đó là biố u hiố n cồ a nố n chính trố và văn hoá cồ a xã hố i thố n dân.

- Các danh hiáu "táu táu", "nhân dân" các nhà giáo, nghá sĩ đáu phái làm đán "kính gái... xin đáng phong táng. Vài năm nay nhiáu nghá sĩ á mián Nam phán áng không cháu làm đán theo gái ý. Nhiáu nghá sĩ đáng nhân dân hám má nháng không có "danh hiáu", trong khi nhiáu vá có danh hiáu "nhân dân" nháng khi xuát hián không đáng nhân dân vá tay !

4 - Thái máng muái, con ngá i luôn run sá tráng thiên nhiên. Táng báng khám phá, khuát phác, cái táo thiên nhiên, khai thác thiên nhiên phác vá cho mình, con ngá i tìm cách sáng hoà háp vá thiên nhiên. Nháng suát quá trình công nghiáp hoá, càng ngày con ngá i càng tàn phá thiên nhiên rát đáng đái. Đán nay, sác kháe trái đát đang lâm nguy. Các quác gia công nghiáp có nhiáu cuác hái háp bàn tháo, đá ra nháng nghá đáng thá, nháng vì còn nhiáu quác gia bo bo giá ái ích riêng, đán nay ván cháa có tiáng nói đáng lòng cáu trái đát.

á náng ta, nán phá ráng đáng cáng nhá báo háng chác năm tráng và gán đây là làm tháy đán vô tái vá. Thiên nhiên đáp trá ái báng sá tráng phát, lá tá năm sau cao hán năm tráng. Bình luán viên Đài Truyán hình Viát Nam mái đây nhán xét, mác náng ngáp á Mián Trung năm 2010 cao hán mác ngáp cáa " trán lũ ách sá năm 2007"!

Các nhà máy, xí nghiáp bí mát hoác công khai xá náng thái giát chát nhiáu con sông tá Nam chí Bác. Làng có nhiáu ngá i bá nhiám đác chát vì bá ung thá đáng gái là "làng ung thá".

Mát "chá tráng án" trao cho Trung quác khai thác bauxite Tây nguyên trên nóc nhà Tá quác, treo cái chát trên đáu hàng chác triáu nhân dân mà bao nhiêu ái can ngăn ván cháa đáng át tại lãnh đáo.

Váa qua, á hái ngàn năm Thăng Long đá ái nháng bãi rác không á. Tráng đây, nháng hái hoa anh đào, hái hoa xuân cũng đã bá đám đáp xáu xá, đá ái nháng bãi rác môi tráng và bãi rác đáo đác.

Báo vá trái đát, báo vá ráng, sông, bián, báo vá môi tráng sáng... đang là bài hác cháa thuác cáa Viát Nam tá nháng ngá i lãnh đáo cho tái ngá i dân.

B o v thiên nhiên, b o v môi tr ng s ng là m t tiêu chí quan tr ng c a n n văn hoá hi n đ i.

5 - Lâu nay chúng ta nói nhi u v "đ m đà b n s c dân t c ", nh ng ch a ai đ n gi i th t xác đáng n i dung c a nó. Nhi u ng i nghĩ r ng, ph c h i các l h i, các t c cúng bái đ đình mi u, sáng tác nh c theo làn đi u ca c là ph c h i b n s c dân t c. G n đây xu t hi n khái ni m các bài hát "dân gian hi n đ i ". Ca sĩ Tr n Hi u không đ ng ý khái ni m này. Không ai cãi ông, nh ng cũng ch ng ai t p thu ý ki n ông.

Tôi nh cách đây nhi u năm, trong m t l n tr l i báo chí, nh c sĩ Nguy n Thi n Đ o cho r ng : M t tác ph m đ m đà b n s c dân t c là khi nó th hi n sâu s c tình th n yêu n c. Tôi r t tán thành ý ki n ông. Bài th mà ngày nay đ c xem là b n Tuyên ngôn đ c l p l n th nh t c a dân t c, anh hùng Lý Th ng Ki t vi t b ng ch Tàu và dùng th th t t t uy t đ i Đ ng c a Tàu. Th nh ng ai cũng nh n th y bài th này đ y khí phách và b n s c dân t c. H i Th m i xu t hi n, các nhà nho c c l c ph n đ i cho r ng nó là th ngo i lai ngh ch nhĩ. Nh nh ng ng i đi tiên phong th i y nh Phan Khôi, Th L , L u Tr ng L , Xuân Di u, Huy C n, Hàn M c T , Ch Lan Viên... mà chúng ta có đ c m t gia tài th m i đáng t hào. Su t 30 năm ch ng "văn hoá th c dân m i" làm cho văn h c ngh thu t chúng ta g n nh d ng l i n i dung giáo đi u và hình th c th hi n c a th k 19. Sau khi m c a, ng i Vi t Nam m i nh n ra n n văn h c ngh thu t c a mình y u kém đ n th m h i ! Sách đ ch chi m tr n t t c các gian hàng c a các nhà sách. Trên truy n hình, phim Hàn Qu c, Trung Qu c chi m t t c các kênh. Có ng i kêu lên chúng ta đang b xâm lăng văn hoá ! Thanh thi u niên Vi t Nam đ xô đi mua s m th i trang sao cho qu n áo, tóc tai gi ng nh y các sao Hàn Qu c ! Sau đó, hàng trăm cô gái Vi t Nam x p hàng cho m t anh Hàn Qu c s n n ch n l a !

*

V n đ xây đ ng n n văn hoá hi n đ i c a dân t c là công vi c vô cùng l n lao. Tôi không ph i nhà nghiên c u văn hoá mà ch có t m lòng, đ c bài c a ông L Ph ng và các nhà văn hoá, nhà văn, lòng tôi thêm b c xúc, vi t m y bài này ch mu n kích thích thêm s quan tâm c a các b c th c gi , hòng đ c nghe nhi u cao ki n.

Ngày 3 - 12 - 2010

1 Xem Diễn Đàn.

2 Thắc ra thì lâu rồi chứ không phải chỉ mới năm nay. Nhưng đây tác giả chỉ nói về việc "không trả lời" các thắc mắc, kiến nghị. Còn việc "tích lũy" các ý kiến để phát biểu trong các thắc mắc, kiến nghị đó cũng như trên các phương tiện truyền thông, thì chắc phải đợi đến Tết Congo? (DĐ)

3 Bởi một câu chuyện áo dài, theo yêu cầu của tác giả, sau khi nhận được thông tin về nhà sĩ Cát Tường (DĐ)